

Gedragsprotocol

Inhoud

Inleiding	3
1. Preventieve maatregelen	4
Move a-Head in de groepen	5
Gebruik van een time-out in de groepen.....	6
2. Curatieve maatregelen bij ongewenst gedrag.....	7
Stappenplan bij herhaaldelijk ongewenst gedrag.....	8
3. Curatieve maatregelen bij pesten	9
4. Volwassenen onder elkaar.....	10
5. Vertrouwenspersoon.....	11
Bijlage 1: Gedragsregels o.b.s. 'de Bosrand'	12
Bijlage 2: Kindplan.....	13
Bijlage 3: Gedragscontract.....	14
Bijlage 4: Stappenplan Pesten.....	15

Inleiding

Het pedagogisch klimaat is een belangrijke voorwaarde voor het goed functioneren van leerlingen en leerkrachten op school. Een goed pedagogisch klimaat draagt bij aan het welbevinden van leerlingen en leerkrachten en leidt tot betere leerresultaten, werkplezier en gewenst gedrag. Dit gedragsprotocol gaat over de afspraken en maatregelen die zorgen voor een goed pedagogisch klimaat. Het protocol is opgesteld vanuit de gedachte dat wij ongewenst gedrag willen voorkomen, maar tevens beschrijft het protocol hoe er op onze school wordt gehandeld bij ongewenst gedrag.

Als school vinden wij het belangrijk om op basis van gelijkwaardigheid met elkaar te werken en te communiceren. Hiermee bedoelen wij dat iedereen serieus genomen wordt en er naar elkaar geluisterd wordt naar wat iemand te vertellen heeft. Om dit te bereiken is het belangrijk dat wij ons met elkaar aan gemaakte afspraken houden. In dit protocol staan de afspraken die wij met elkaar gemaakt hebben. De algemene gedragsregels in de school staan in Bijlage 1. Elke twee jaar wordt dit gedragsprotocol geëvalueerd en zo nodig bijgesteld. Dit protocol wordt op de website beschikbaar gesteld voor alle ouders.

1. Preventieve maatregelen

De school zorgt voor een goede organisatie waar maatregelen getroffen worden die bijdragen aan een positief leefklimaat en preventie van ongewenst gedrag. De organisatie van de school is democratisch en transparant, op leerlingen gericht en gaat voor goede persoonlijke contacten. Op klas-, school- en teamniveau zijn algemene preventie maatregelen uitgewerkt die het welbevinden, de manier van omgaan en de goede sfeer ten goede komen. De algemene preventie maatregelen binnen de school zijn:

- De algemene schoolregels worden met de kinderen besproken en nageleefd.
- De leerkracht en de kinderen stellen ieder schooljaar samen klassenregels op. Deze worden met de kinderen gemaakt en ondertekend in de groep. Ook wordt er besproken met de kinderen wat de straf is als kinderen zich niet houden aan de klassenregels.
- De leerkracht begroet de kinderen bij de deur.
- De leerkracht geeft het goede voorbeeld van gewenst gedrag.
- Er is toezicht door teamleden tijdens de pauzes.
- De leerkrachten zijn bekend met leerlijnen van Sociaal Emotioneel Leren (SEL).
- De leerkrachten blijven zich bijscholen over de sociale- en emotionele vorming van kinderen op studiedagen.
- De school heeft een vertrouwenspersoon, bij wie ouders, kinderen en teamleden terecht kunnen. Zie verder in het gedragsprotocol.
- Bij zorgen over gedrag van een leerling wordt er in een zo vroeg mogelijk stadium contact op genomen met ouders.
- Ouders worden regelmatig uitgenodigd om hun zorgen tevens in een zo vroeg mogelijk stadium met ons te delen.
- De school voert preventief overleg met ouders bij dreigend pestgedrag. Ondersteuning van schoolmaatschappelijk werk of verwijzing naar een training op sociaal- en emotioneel gebied is altijd bespreekbaar.

Preventieve maatregelen binnen de klas zijn:

- Werken aan groepsvorming;
- Regels en routines opstellen met klas en duidelijk zichtbaar in klas ophangen;
- Uitdagende en motiverende instructie geven;
- Geschikte leeromgeving door goed klassenmanagement;
- Verwachtingen afstemmen op mogelijkheden van de leerling;
- Prijzen, belonen en herhalen van gewenst gedrag en negeren van licht probleemgedrag;
- Rustige plek creëren in klas waar leerlingen kunnen afkoelen;
- Aanspreken leerlingen op rustige, respectvolle en duidelijke toon op ongewenst gedrag;

Vanuit de visie van Move a-Head $1+1=3$ werkt de school tevens aan preventieve maatregelen om ongewenst gedrag te voorkomen. Het kind gaat middels $1+1=3$ aan de slag met mentale-, emotionele- en sociale vaardigheden én bewegen. Bewegen (move) wordt als middel gebruikt om de prestatie met het hoofd (head) te bevorderen (a-head) en andersom: het denken en voelen (head) wordt als middel gebruikt om het bewegen (move) te stimuleren (a-head).

1+1=3 betekent dat als je goed samenwerkt de uitkomst meer dan de som der delen wordt. Benut de kwaliteiten van iedereen in je team.

Om een vertaling naar de praktijk te kunnen maken is de basis van het concept in de Move a-Head formule $P-B=Pr$ gevangen. Door het verminderen van mentale-, emotionele en sociale Belemmeringen (B) zal de Prestatie (Pr) van de kinderen verbeteren, omdat ze meer van hun Potentie (P) gebruik maken.

Gedrag veranderen is lastig. Om voldoende herhaling in de methode te brengen is ervoor gekozen om de nadruk te leggen op vier belemmeringen

(onderwerpen):

- Hoe stel ik mijzelf op t.o.v. een ander;
- Conflicthantering;
- Samenwerken;
- Hoe ga ik om met mezelf om, hoe kijk ik naar mijzelf.

Move a-Head zorgt ervoor dat er één taal (over gewenst gedrag) binnen de school wordt besproken. In de klaslessen worden de ervaringen in de gymlessen gebruikt om bij te dragen aan de intrinsieke motivatie om meer te bewegen en te sporten.

Move a-Head in de groepen

In de organisatie van de lessen zit een tweedeling. In de eerste periode geven docenten van Move a-Head les (klas en judo) gevolgd door een les door de groepsleerkracht. In de tweede periode worden de herhalings- en verdiepingslessen door de leerkracht gedaan.

In groep 1/2 leren de kinderen over Regels, Rustig worden, aankijken en om de beurt praten met behulp van een Regelmeter. Deze regelmeter houdt bij hoe leerlingen vinden dat de klas de regels hebben toegepast.

In groep 3 leren de kinderen over Respect (Regels) Vertrouwen (eerlijk zijn) en Veiligheid (niet uitlachen) (RVV), Rustig worden en Luisteren (RL), en Aankijken, Om de beurt praten en Luisteren (AO) met behulp van een:

- Regelmeter om bij te houden hoe leerlingen vinden dat de klas de regels hebben toegepast.
- AOL placemat om kinderen te leren hoe zij zelf een ruzie kunnen oplossen.
- Mindmap om over R (regels) V (Pinokkio) V (niet uitlachen), AOL, opkomen voor een ander (Nijntje) en je mening geven (vinger opsteken) te leren.

In groep 4 leren de kinderen over Respect (Regels) Vertrouwen (eerlijk zijn) en Veiligheid (niet uitlachen) (RVV), Rustig worden, Luisteren en Oplossen (RLO), en Aankijken, Om de beurt praten en Luisteren (AOL) met behulp van een:

- R.V.V.-meter om bij te houden hoe leerlingen vinden dat de klas R.V.V. heeft toegepast.
- AOL placemat om kinderen te leren hoe zij zelf een ruzie kunnen oplossen.
- Mindmap om R (regels) V (Pinokkio) V (niet uitlachen), waar ben ik goed in, de vier B's (blij, boos, bedroefd en bang), AOL, verschil tussen plagen en pesten, rustig worden en een ruzie oplossen.

In groep 5 leren de kinderen over Respect (Regels) Vertrouwen (eerlijk zijn) en Veiligheid (niet uitlachen) (RVV), Plagen en Pesten, en Plan maken, Luisteren + mee blijven doen, Uitvoeren plan en Stop halverwege (PLUS):

- R.V.V.-meter om bij te houden hoe leerlingen vinden dat de klas R.V.V. heeft toegepast.
- Meester RrrLlIOoo placemat om kinderen te leren hoe zij zelf een ruzie kunnen oplossen.
- Mindmap om R (regels) V(Pinokkio) V(niet uitlachen), waar ben ik goed in, de vier B's (blij, boos, bedroefd en bang), AOL, verschil tussen plagen en pesten, rustig worden en een ruzie oplossen.

In groep 6, 7 en 8 leren de kinderen over Respect (Regels) Vertrouwen (eerlijk zijn) en Veiligheid (niet uitlachen) (RVV), Ga naar een rustige plek, Elkaar vertellen wat er is gebeurd en hoe je je erbij voelt, Wat zou je willen dat er gebeurt?, Oplossingen bedenken en Kies een oplossing die jullie allebei eerlijk vinden (GEWOK), en Plan maken, Luisteren + mee blijven doen, Uitvoeren plan en Stop halverwege (PLUS):

- R.V.V.-meter om bij te houden hoe leerlingen vinden dat de klas R.V.V. heeft toegepast.
- GEWOK placemat om kinderen te leren hoe zij zelf een ruzie kunnen oplossen.
- PLUS kaarten om kinderen te leren samen te werken.
- Mindmap om R (regels) V(Pinokkio) V(niet uitlachen), waar ben ik goed in, de vier B's (blij, boos, bedroefd en bang), AOL, verschil tussen plagen en pesten, en GEWOK.

Gebruik van een time-out in de groepen

Een time-out staat bekend als het verlaten van het klaslokaal door een leerling. Doordat het kind het klaslokaal verlaat, vermindert en/of stopt het probleemgedrag, omdat het gedrag niet meer versterkt wordt door andere leerlingen of de leerkracht. Een time-out moet worden gereserveerd voor het meest versturende gedrag. Een leerling kan zelf kiezen voor een time-out. De controle ligt dan bij de leerling (interne controle). Als de leerling bij zichzelf signalen herkent dat het zijn zelfcontrole gaat verliezen en het mis kan gaan, kan de leerling zelf besluiten om een time-out te nemen. Bijvoorbeeld op een nadenkstoel of andere rustige plek om even af te koelen. De leerkracht kan ook een time-out als suggestie geven aan de leerling, zodat de leerling kalm kan worden. Vooral jonge leerlingen hebben eerst hulp en informatie nodig van de leerkracht om zelfcontrole toe te passen. De leerkracht geeft de eerste aansporing, maar de leerling moet zelf de technieken om rustig te worden toe passen.

2. Curatieve maatregelen bij ongewenst gedrag

Het voorkomen van ongewenst of onacceptabel gedrag is beter dan genezen maar het is belangrijk dat er duidelijke maatregelen zijn wanneer een leerling voortdurend de grenzen vergaand overschrijdt. Er wordt met deze maatregelen geprobeerd om het probleem stop te zetten, op zoek te gaan naar een goede oplossing en het voorkomen van erger door een goede afhandeling. Er wordt dan gekeken naar een oplossing die het minst belastend is of het meest herstellend werkt voor de betrokkenen en hun omgeving. Een harde straf kan negatief werken en voor grote onrust zorgen. Tevens wordt er gekeken naar welke zorg er nodig blijkt voor het slachtoffer of rond de gemaakte schade.

Precies aangeven aan welk soort ongewenst of onacceptabel gedrag gedacht moet worden is moeilijk. Aan de hand van voorbeelden maken wij in het protocol duidelijk welk ongewenst of onacceptabel gedrag bedoeld wordt:

- Leerlingen hebben zodanige ernstige driftbuien dat ze regelmatig andere kinderen in elkaar slaan, of passen andere vormen van fysiek geweld toe;
- Net binnengekomen vierjarigen slaan of bijten andere kinderen, ogenschijnlijk zonder directe aanleiding;
- Leerlingen schreeuwen, krijsen en roepen voortdurend overal doorheen;
- Leerlingen vallen voortdurend andere leerlingen lastig of leiden die af;
- Leerlingen die andere respectloos behandelen door een ander uit te lachen terwijl ze ongewenst gedrag vertonen;
- Leerlingen die structureel niet naar volwassenen luisteren of weg lopen van school;
- Leerlingen die een vorm van schrikbewind hebben gecreëerd met leiders en volgers waarmee angst wordt gezaaid onder medeleerlingen;
- Leerlingen stelen, bekladden spullen van school en maken dingen stelselmatig kapot;
- Leerlingen die schelden, treiteren, spugen, middelvinger opsteken en andere uitingen van minachting;
- Leerlingen die andere leerlingen bedreigen.

Wanneer een leerling incidenteel ongewenst gedrag vertoont, kan de leerkracht ervoor kiezen voor een time-out buiten de klas. De leerkracht heeft een andere plek in het klaslokaal van een collega gecreëerd, dit is vooraf afgesproken. Kinderen zitten daardoor niet meer op de gang. De duur van de time-out is afhankelijk van de situatie maar zal in principe niet langer zijn dan 30 minuten. Wanneer een leerling herhaaldelijk ongewenst gedrag vertoont worden er stappen doorlopen.

Stappenplan bij herhaaldelijk ongewenst gedrag

Stappen	Fase 1: je bent gewaarschuwd	Fase 2: gedrag blijft zich herhalen	Fase 3: betrokkenheid directie	Fase 4: schorsing
Stap 1	Leerling vertoont storend gedrag naar andere kinderen, leerkrachten en/of andere mensen in de school. Dit is een patroon (geen incident). Ouders zijn al eerder op de hoogte gesteld.	Storend gedrag waar leerling(en) op is/zijn aangesproken blijft zich herhalen. Met leerling kindplan (zie bijlage 2) opstellen en ouders informeren. Indien nodig met IB-er bespreken.	De directie wordt ingeschakeld en er worden met ouders, kinderen en leerkracht(en) afspraken gemaakt en dit wordt ondertekend. Het gaat om gedragsregels van iedere partij en concrete afspraken die gemaakt worden in de school en met de ouders in de vorm van een gedragscontract (zie bijlage 3).	De leerling(en) laat geen verbetering zien en houdt zich niet aan de afspraken.
Stap 2	De leerkracht bespreekt het gedrag met de leerling(en) om uit te zoeken wat er aan de hand is	De leerkracht maakt een afspraak met leerling(en) wanneer het plan wordt geëvalueerd.	Het gedragscontract wordt geëvalueerd met de leerling . Alles wordt in Parnassys gezet en in groepsplan	De leerkracht meldt het gedrag aan directie
Stap 3	De leerkracht bepaalt welke straf er nodig is. Maximaal 10 minuten nablijven als straf. Ouders hierover inlichten. Tijdens nablijven schrijft de leerling werk over.	Evaluatie van het kindplan met leerkracht en leerling(en)	Evaluatie met ouders, leerling en leerkracht (IB of directie) Hier wordt een verslag van gemaakt	De directie gaat gesprek aan met leerkracht, ouders en leerling(en)
Stap 4	De leerling(en) bieden een welgemeend excuus aan	De leerkracht informeert ouders n.a.v. de evaluatie	Als het gedrag niet verbetert in deze fase zal de directeur schriftelijk aan ouders laten weten dat bij herhaling de leerling(en) in fase 4 geschorst kan worden. Ouders sturen deze brief ondertekend terug. Wenselijk om dit mondeling te doen en de brief te overhandigen.	De mededeling kan komen dat de leerling(en) geschorst wordt/worden
Stap 5	De leerkracht maakt een afspraak met de leerlingen en ouders over het gewenste gedrag. Na 2 weken wordt het met de leerlingen geëvalueerd. Ouders worden altijd ingelicht. Aantekening in Parnassys	De leerkracht informeert de directie en IB-er. Ook in Parnassys invullen	De school (leerkracht, IB, directie evt. in samenspraak met ouders) bepaalt welke straf/wat er nodig is	School informeert ouders en bespreekt de reden van de reden van schorsing en voor hoe lang deze maatregel getroffen wordt. Ook inspectie en leerplicht zullen hiervan op de hoogte gesteld worden. Leerling(en) krijgt/krijgen huiswerk mee Er worden nieuwe afspraken gemaakt in een gedragscontract. Bij herhaling kan/kunnen de leerling(en) voor de tweede keer geschorst worden Bij de derde keer wordt er contact gezocht met externe instanties.

3. Curatieve maatregelen bij pesten

Pesten is tevens een vorm van ongewenst en onacceptabel gedrag. Onder pesten verstaan wij het langdurig uitoefenen van geestelijke en/of lichamelijke mishandeling door een kind of een groep, van één kind of meerdere kinderen die niet (meer) in staat is/zijn zichzelf te verdedigen. Bij geestelijke mishandeling moet u denken aan: uitschelden, onder druk zetten, chanteren, kinderen uitsluiten ("jij mag niet meedoen"), of negeren (net doen of hij/zij er niet is) of treiteren (bv. jas, etui met pennen verstoppen) enz. Lichamelijke mishandeling heeft altijd te maken met lichamelijk geweld: slaan, schoppen, aan haren trekken, knijpen, duwen enz. Bij pesten zijn altijd ongelijke partijen betrokken, namelijk de pester en de gepeste. In bijlage 4 staat een stappenplan beschreven die kinderen helpen als zij worden gepest. Aan het begin van het schooljaar wordt dit stappenplan aan de kinderen uitgelegd.

Het signaleren van pesten is niet altijd even gemakkelijk. Pesten gebeurt vaak buiten het gezichtsveld van volwassenen. Daarom is het belangrijk om ook op andere signalen te letten.

Mogelijke signalen bij de gepeste:

- Gaat niet graag naar school;
- Gaat contact met kinderen uit de weg;
- Behaalt schoolresultaten onder het niveau van het kind;
- Is angstig;
- Kan moeilijk voor zichzelf opkomen;
- Andere kinderen vragen dit kind niet om mee te doen;
- Eigendommen worden vernield of zoek gemaakt;
- Het kind geeft zelf aan dat hij/zij gepest wordt;
- Het kind durft niet van huis naar school (en omgekeerd) te lopen

Mogelijke signalen van een pester:

- Wil op de voorgrond treden ten koste van andere kinderen;
- heeft snel ruzie met andere kinderen;
- kan moeilijk samenwerken;
- lokt andere kinderen uit;
- houdt weinig rekening met andere kinderen.

Mogelijke signalen van een groep:

- Er gebeuren dingen in de groep waar niet goed de vinger op te leggen is;
- De sfeer is druk, geheimzinnig, niet prettig;
- De groep vraagt veel van de leerkracht;
- Er is veel onderlinge concurrentie;
- Er is veel onderlinge agressie;
- Het voor elkaar opnemen en elkaar helpen gebeurt weinig.

4. Volwassenen onder elkaar

Wij willen dat De Bosrand een plek is waar kinderen, maar ook ouders en medewerkers, zich veilig en gerespecteerd voelen. Voor een prettig schoolklimaat is het van belang dat er op grond van gelijkwaardigheid met elkaar wordt gewerkt en gecommuniceerd. Ook voor ouders en medewerkers van De Bosrand gelden de eerdergenoemde *algemene gedragsregels*. Als medewerkers van De Bosrand gaan wij met ouders om zoals wij wensen dat zij ook met ons omgaan: respectvol, open, eerlijk en op voet van gelijkwaardigheid. Wij verwachten van ouders dat zij het privéleven van de medewerkers respecteren en de leerkracht aanspreken binnen 'werktijd'. Voor een gesprek over de ontwikkeling van hun zoon of dochter wordt na schooltijd een afspraak gemaakt met de groepsleerkracht. Het ontvangen van complimenten wordt gewaardeerd. Het uiten van zorg en kritiek middels vragen, opmerkingen of bedenkingen eveneens. Wij hebben als afspraak binnen de school dat ouders zich in beide gevallen rechtstreeks tot de betreffende leerkracht richt. Op verzoek van de leerkracht of ouder kan een lid van de directie bij dit gesprek uitgenodigd worden.

Helaas moeten wij ook duidelijk zijn indien uitingen van ouders bijdrage aan een negatief gevoel van veiligheid bij medewerkers en kinderen van De Bosrand. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Een bij herhaling blijf geven geen vertrouwen te hebben in het functioneren van de medewerkers;
- Een bij herhaling blijf geven geen vertrouwen te hebben in de uitgangspunten van school;
- Fysiek geweld, bedreigingen of agressief gedrag van ouders, waarbij herhaling niet uitgesloten is, waardoor er sprake is van gegronde redenen van angst bij leerlingen, medewerkers en andere ouders, en er geen sprake meer is van een ongestoorde voortgang van het onderwijs.

Bij een minder respectvol omgaan met de algemene gedragsregels van de school kan een medewerker een ouder daarop aanspreken. Grensoverschrijdend van ouders wordt altijd direct aan de directie gemeld. De directie voert de daar op noodzakelijke gesprekken met de betrokken ouder. Bij grensoverschrijdend gedrag neemt de directie altijd contact op met het bevoegd gezag. In geval van fysiek geweld, enz. wordt aangifte gedaan bij de politie. Afhankelijk van de ernst van de zaak en/of mate waarin het vertrouwen is geschonden wordt tot schorsing of verwijdering van de leerling overgegaan.

Obs De Bosrand maakt voor de oudercommunicatie tevens gebruik van Social Schools. Berichten op de groepspagina gaan altijd over de school of over de groep, niet over individuele kinderen. De communicatie via Social Schools is van 07.30 en 08.00 en tussen 14.00 en 18.00. Het communicatiemiddel is bedoeld om een met elkaar op een positieve, schoolgerichte en opbouwende manier te communiceren. Er wordt binnen Social Schools met elkaar en niet over elkaar gecommuniceerd. Negatieve berichten en/of anderszins schadelijke (beeld)materialen die nadelig kunnen zijn voor individuele leerlingen en/of voor de school zullen worden verwijderd. Schelden, discrimineren, bedreigen en seksueel getinte communicatie en uitingen met een commercieel karakter zijn op geen enkele wijze geoorloofd binnen Social Schools. Wanneer ouders of

leerkrachten zich niet aan de afspraken over Social Schools houden, dan zal de school passende maatregelen nemen. Hierbij zal in eerste instantie gezocht worden naar interne maatregelen.

In geval van vragen van ouders over het gebruik van Social Schools is de leerkracht het aanspreekpunt.

5. Vertrouwenspersoon

Een vertrouwenspersoon is iemand op school die een leerling, een ouder en teamleden kan helpen bij problemen. Zij kan luisteren en samen kijken naar hoe het beste hulp geboden kan worden.

Er kan met een vertrouwenspersoon gepraat worden als er iets vervelends gebeurd is. Bijvoorbeeld een dierbaar persoon kan zijn overleden of ouders kunnen ruzie hebben. Ook kan er met de vertrouwenspersoon gesproken worden als er ervaringen zijn met ongewenst gedrag.

Daarbij moet je denken aan:

- Discriminatie;
- Bedreigingen;
- Pesten;
- Roddelen;
- Handtastelijkheden;
- Allerlei vormen van lichamelijk en geestelijk geweld.

Wat ongewenst gedrag is bepaal jezelf. Wat voor de één ongewenst is, hoeft dat voor de ander niet te zijn. Het wordt pas een probleem als je er samen niet meer uitkomt. Een vriend of vriendin, ouders of teamleden kunnen dan helpen maar wanneer je dat moeilijk vindt om daarnaartoe te gaan, dan kan de vertrouwenspersoon je verder helpen.

Op 'de Bosrand' zijn wij om te leren en we zorgen dat een ander ook kan leren. Zo doen wij dat:

Respect

- Wij gedragen ons rustig in de school.
- Wij gaan goed om met de spullen van onszelf en die van een ander.

Vertrouwen

- We lossen problemen op door er over te praten en naar elkaar te luisteren.
- We zijn eerlijk en positief tegen iedereen.

Veiligheid

- We lachen samen en niet om elkaar.
- Wij zorgen ervoor dat iedereen zich veilig voelt en zichzelf kan zijn.

Bijlage 2: Kindplan

Naam leerling: Groep en leerkracht:
Ingevuld samen met: Datum:

Nu weet/kan ik al:	Doel: straks wil ik weten/kunnen:	Om dat te bereiken ga ik:	De juf helpt mij door:	Mijn ouders helpen me door:	Materialen en andere hulpmiddelen die mij helpen:

Evaluatiedatum:: Wie evalueert:
Hoe weten we dat het doel bereikt is? Wat merken, zien of horen we dan?

Uitkomst van de evaluatie: is ons doel bereikt? ja/nee

Hoe verder?

Bijlage 3: Gedragscontract

Dit gedragscontract is een afspraak tussen juf ..., juf ... (MT) en (kind) over goed gedrag.

... (kind) zal het volgende gedrag laten zien:

- **Luisteren naar de juf en doen wat zij zegt**
- **Blijf van andermans spullen af**
- **Wees stil als een ander praat**
- **Houd je handen en voeten bij jezelf**
- **Wees respectvol naar volwassenen en medeleerlingen op school**

Op het moment dat bovenstaande niet lukt verlaat ... (kind) direct de klas en gaat in een andere klas werken.

Handtekening:

(kind):

juf ...:

juf ... (MT):

ouder:

Bijlage 4: Stappenplan Pesten

Pesten is wat anders dan plagen. Plagen heeft namelijk te maken met onschuldige grapjes of opmerkingen en duurt niet lang. Pesten is dat er elke dag en moedwillig (expres) op een vervelende manier met iemand wordt omgegaan. Bijvoorbeeld door te slaan, te negeren of uit te schelden. Bij pesten zijn altijd ongelijke partijen betrokken, namelijk de pester en de gepeste. Wie gepest wordt kan zich meestal niet verdedigen en voelt zich ellendig. Er is vaak sprake van meerdere kinderen tegen één kind. Pesten kan je niet in je eentje stoppen.

